

УДК 008(477):168.522

КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ В НОВІЙ МОНОГРАФІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ [Рец. на монографію: Копієвська О. Р. Трансформаційні процеси в культурі сучасної України / О. Р. Копієвська. – Київ : НАКККіМ, 2014. – 296 с.]

Долбенко Тетяна Олексіївна, доктор культурології, професор,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
victorya.ps@gmail.com

У представленій монографії аналізується коло проблем з перманентно актуальною проблемою культури – трансформаційними процесами в культурі в контексті глобальних, глокальних та локальних її особливостей. Питання взаємовідносин між державою і суспільством, державою та соціокультурними інституціями, державою та особою в усі часи було не простим і сьогодні перебуває в епіцентрі уваги як наукового співтовариства так і політиків, практиків, громадськість тощо. Сьогодні, як ніколи, за останні часи, ці взаємовідносини викликають тривогу, особливо це стосується України, адже як внутрішні, так і зовнішні фактори свідчать про її загрозливе становище як у сфері політичній, економічній, так і соціокультурній.

Актор слушно наголошує, що саме сьогодні є очевидним значення дослідження трансформаційних процесів і пов'язаних з ними проблем як науки, так і на практиці і що такого роду дослідження не тільки набувають якісно нових характеристик і підходів, а й потребують їх концептуалізації. На думку О. Копієвської, саме культурологія, як міждисциплінарна галузь знань, значно виразніше, ніж будь-яка інша гуманітарна наука, здатна виконати об'єднуючу функцію, допомагаючи іншим галузям виявити та проаналізувати як реальні проблеми, спричинені трансформаційними процесами, так і перспективи їх подолання.

Автор монографії аргументовано доводить, що трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні, повинні ґрунтуватись на механізмах практичного регулювання управління культуротворчими процесами з урахуванням локальних особливостей та концептуальних засад державної політики у сфері культури.

Можна погодитися з точкою зору автора, згідно якої на сьогодні існують різні моделі трансформації тієї чи іншої держави і кожна з них має визначальне місце в процесі сучасного культуротворення.

Особливої уваги заслуговує звернення автора до проблем культурних прав та свобод людини. О. Копієвська систематизовано викладає роль досліджуваного нею феномена і наголошує на необхідності пошуку шляхів формування такого громадянського суспільства, яке буде брати активну і дієву участь у вітчизняному культуротворенні.

Безумовно беззаперечним є аргументація факту нерозривного зв'язку трансформаційних процесів із правовою культурою в державі. Автор переконливо підкреслює значення культурного діалогу задля забезпечення та підкріплення культуротворчої місії як конкретних осіб, так і соціокультурних інститутів. Позитивної оцінки заслуговує розглянутий комплекс проблем, пов'язаних з аналізом трансформації.

Принципово важливим для розкриття наукової авторської концепції є звернення автора до досвіду (теоретичного та, насамперед, практичного) країн Європи і США, на прикладі якого аналізуються трансформаційні процеси (зокрема, рішення тих чи інших проблем, актуальних для сучасної України). На увагу заслуговує і проведений автором ґрунтовний аналіз наслідків намагання втілити концепцію «русского мира» в сучасній Україні, а також локальних особливостей української культури.

Автор переконує у правоті своїх концептуальних визначень шляхом розгортання панорами соціокультурних особливостей сучасної України, зокрема докладного аналізу діяльності інституцій, за допомогою яких реалізуються або повинні реалізовуватися культурна функція держави. О. Копієвською розкриті різні аспекти діяльності таких інституцій, зокрема, стейкхолдер культурних трансформацій, який, на думку автора, є на сьогоднішній одним із найдієвіших у вирішенні нагальних проблем щодо оптимізації діяльності тих чи інших інституцій. Автор у такому контексті, всебічно аналізує як позитивні аспекти діяльності інституцій в контексті проблем трансформації в умовах «глобального» та «локального», так і їх недоліки, а також пропонує власний підхід подолання цих недоліків.

Автором монографії проаналізовано і опрацьовано значний масив наукової літератури та нормативно-правових документів. Можна стверджувати, що дослідження такого плану набувають особливої ваги для осмислення сучасного стану культури України, а також можливих перспектив сучасної культурної розбудови.

На нашу думку, монографія О. Копієвської «Трансформаційні процеси в культурі сучасної України» є помітним внеском в сучасне культурологічне знання, що значно розширює межі наукових розвідок як теоретичної, так прикладної культурології і відкриває шляхи до осмислення теорії і практики культурних трансформацій.

Список використаної літератури

1. *Копієвська О. Р.* Трансформаційні процеси в культурі сучасної України : монографія / О. Р. Копієвська. – Київ : НАКККіМ, 2014. – 296 с.

References

1. *Kopiievska O. R.* Transformatsiini protsesy v kulturi suchasnoi Ukrainy : monohrafiia / O. R. Kopiievska. – Kyiv : NAKKKiM, 2014. – 296 s.

УДК 374:376.130.2

НЕВІДОМЕ ЛИСТУВАННЯ: ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ХУДОЖНИКА ГЕОРГІЯ КОСМІАДІ В ЕМІГРАЦІЇ

Костюк Лариса Кіндратівна, кандидат історичних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
larysa.kostiuk@gmail.com

Розкриваються окремі сторінки німецького періоду життя художника Георгія Петровича Косміади (1886–1967 рр.). У науковий обіг вводяться нові документи з приватного архіву родини Косміади. Особлива увага приділяється листам-емігранта від рівненських друзів і знайомих, яких Друга світова війна розкидала по світу. Аналізується досвід реалізації художніх можливостей Г. П. Косміади в інонаціональному середовищі його працю у вимушеній німецькій еміграції. Для сучасників життя художника в еміграції може стати важливою мотивацією активно творити попри будь-які труднощі і обставини долі.

Ключові слова: Г. Косміади, еміграція, культурний шок, листування, творча спадщина.

Постановка проблеми. Тема еміграції в науковій літературі завжди була актуальною. До неї зверталися дослідники в минулому, сьогодні і, ймовірно, вона буде значимою і в майбутньому. Ця тема є надзвичайно важливою для вивчення, оскільки в сучасних умовах сотні тисяч талановитих особистостей покидають рідні краї і їдуть шукати реалізації своїх можливостей в інших державах. На чужині вони стикаються з таким явищем як культурний шок. Одні, пройшовши через тенета цього шоку, загартувавшись, продовжують творити, а інші – не витримують перипетій долі. У даній статті основну увагу звернемо на постать Г. Косміади, який 27 років прожив у німецькій еміграції. Приклад художника показує як в інонаціональному середовищі він зумів зберегти себе, свій талант живописця і наперекір обставинам продовжував писати картини, організовувати виставки, зустрічі з шанувальниками його картин тощо. Для сучасників його життя і творчість в еміграції може стати важливою мотивацією активно творити попри будь-які труднощі і обставини долі.

Останні дослідження та публікації. Дослідники, що вивчають проблеми еміграції, представляють різні галузі гуманістики – історію, психологію, соціологію, етнологію, культурологію. Серед них варто назвати праці В. Трошинського [13], І. Біленької [1], О. Ровенчак [12], С. Ярмоленко-Реймер [14] та ін. Вони аналізують історичні засади еміграції, проблему культурного шоку та адаптації емігрантів до нової культури, особливості міжкультурної комунікації в інонаціональному середовищі тощо. Переважна більшість із них вважають, що емігранти, безсумнівно, в новій життєвій ситуації переживають культурний шок. Підтвердженням цієї думки є постать художника Г. Косміади, дослідження його життя у Німеччині в 1940–1967 рр. уже знайшло відображення в історіографії [5–6]. Проте проблема пристосування художника до конкретних реалій німецького середовища, роль сім'ї та комунікація із емігрантським середовищем – так і залишилися поза увагою досліджень.

Метою статті є виявлення окремих сторінок життя і творчості Г. Косміади на основі архівних документів родини та неопублікованих листів емігрантів до художника.

Виклад матеріалу дослідження. Нагадаємо, що Георгій Петрович Косміади (1886–1967 рр.) народився на Кавказі, але починаючи з 19-літнього віку повсякчас жив в інонаціональному середовищі: 11 років працював у Москві, майже 23 – на Волині, у Рівному і 27 – у Німеччині, в Гамбурзі. Якщо перші два середовища співпадали з роками його творчого зростання та активної діяльності і були російськомовними, а отже зрозумілими, то німецьке – в силу історичних обставин